

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для керівників гуртків КЗ «КОЦНТТУМ»,
щодо проведення виховних заходів,
з нагоди Дня Захисників і Захисниць України.

Враховуючи специфіку діяльності позашкільного закладу, керівникам гуртків, насамперед, рекомендується провести в цей День (або в найближчі до нього дні, у відповідності до розкладу) на своїх заняттях тематичну «інформаційну хвилину» (тривалістю до 15 хвилин), використовуючи запропонований у цих рекомендаціях матеріал. Обов'язковою складовою заходів повинна бути хвилина мовчання, якою вшановуються загиблі українські Герої, які віддали життя за незалежність і територіальну цілісність України.

Треба розпочати з того, що День Захисників і Захисниць України – це державне свято України, що відзначається щороку 1 жовтня в день Покрови Пресвятої Богородиці (та в День Українського козацтва). Започатковано це свято 14 жовтня 2014 року президентським указом із назвою «День захисника України». У зв'язку з реформою церковного календаря, починаючи з 2023 року, святкування було перенесене з 14 на 1 жовтня.

Починаючи з 2015 року, цей День є державним святом і неробочим днем (в мирний час). У серпні 2021 року свято було перейменовано на «День Захисників і Захисниць України», задля встановлення гендерної рівності. Потреба у загальнодержавному святі для відзначення Захисників України особливо гостро постала після російської окупації Криму та початку воєнних дій на території Донецької та Луганської областей. Сотні полеглих бійців за Україну потребували гідного вшанування з боку суспільства й держави. Також, в українському суспільстві, внаслідок реакції на російсько-українську війну, підсилюлися тенденції декомунізації – відмови від радянських символів і свят.

Показово, що президент Петро Порошенко, на виступі під час військового параду в Києві 24 серпня 2014 року, відзначив: «В багатому на подвиги літописі українського воїнства безліч битв і дат, гідних стати Днем захисника Вітчизни. Я наголошую, Україна більше ніколи не відзначатиме це свято за військово-історичним календарем сусідньої країни. Ми будемо шанувати захисників своєї Батьківщини, а не чужої!»

У свою чергу, Голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович мотивував вибір дати 14 жовтня для Дня захисника України історичною традицією вшанування українського війська на Покрову. Бо це християнське свято традиційно є Днем Українського козацтва та роковиною створення Української повстанської армії, як військово-політичної формації українського визвольного руху. Отже, історія

цього свята має давню традицію. Покрову Пресвятої Богородиці відзначали козаки, за що свято отримало другу назву – Козацька Покрова. Українське військо 1917–1921 років зберігало козацькі військові традиції в назвах військових частин, структурі, прапорах, одностроях тощо. До того ж, 14 жовтня 1942 року вважається символічним днем утворення Української повстанської армії.

Отже, важливо зазначити, що встановленням цього державного свята, було скасовано святкування Дня захисника Вітчизни 23 лютого, званого за часів СРСР як «День радянської армії і Військово-морського флоту». Новий указ мав на меті вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звичаїв Українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості.

У 2015 році в Україні вперше відзначили свято Дня захисника України. Воно пройшло під гаслом «Сила нескорених».

Надалі треба повідомити, що 3 серпня 2021 року Президент Володимир Зеленський підписав Закон «Про внесення зміни до статті 73 Кодексу законів про працю України» № 1643-ІХ, який 14 липня 2021 року ухвалив Український Парламент. Документ мав за мету сприяти гендерно збалансованому висвітленню ролі військовослужбовців у захисті нашої країни та належному вшануванню воїнів обох статей. Адже багато жінок, нарівні з чоловіками, беруть участь у захисті суверенітету й територіальної цілісності України.

Отже, згідно із законом, назва свята «День захисника України», яке щороку відзначається 14 жовтня, змінюється на «День Захисників і Захисниць України». Закон набрав чинності з дня, наступного за днем його оприлюднення, тобто з 4 серпня 2021 року.

Вже під час повномасштабної війни, 14 жовтня 2022 року Україна відзначила це свято новими наступальними контрударами. Головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний привітав Захисників і Захисниць зі святом і відзначив, що українці в лютому 2022 року витримали потужний ворожий удар, чим поховали міф про непереможність російської армії, а тепер повертають своє і йдуть вперед.

Загалом за час від початку повномасштабного вторгнення росії в Україну, за мужність і героїзм у жорстоких боях, високими державними нагородами відзначені понад 40 тисяч українських захисників.

У подальшому треба повідомити, що в зв'язку з реформою церковного календаря в Україні, Покрова Пресвятої Богородиці з 2023 року святкується 1 жовтня. 28 червня 2023 Президент України Володимир Зеленський подав до Верховної Ради законопроект про перенесення Дня Захисників і Захисниць

України з 14 жовтня на 1 жовтня. Поданий документ був ухвалений 14 липня 2023 року. 28 липня Володимир Зеленський підписав законопроект та Указ Президента № 455/2023 «Про внесення змін до деяких указів Президента України». Відтак, дата відзначення свята була остаточно перенесена.

А ще 12 жовтня 2015 року Національний банк України ввів в обіг 50 тисяч штук 5-гривневих монет «День захисника України», яка надалі розпочала серію монет «Збройні Сили України».

Для більш детального ознайомлення вихованців з інформацією про День Захисників і Захисниць України, керівникам гуртків рекомендується ознайомитися з наступними додатковими джерелами:

1. Методичні матеріали Українського інституту національної пам'яті щодо відзначення 14 жовтня Дня захисника України / Офіційний вебсайт УІНП. www.memory.gov.ua. Український інститут національної пам'яті. Архіворигіналу за 28 вересня 2019.
2. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №455/2023. Про внесення змін до деяких указів Президента України. Сайт Президента України. 28 липня 2023.
3. Про внесення змін до статті 73 Кодексу законів про працю України. Офіційний вебпортал парламенту України.
4. Методичні матеріали Українського інституту національної пам'яті щодо відзначення 14 жовтня Дня захисника України [Архівовано 19 лютого 2015 у Wayback Machine.]/ Український інститут національної пам'яті
5. УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 806/2014 — Офіційне інтернет-представництво Президента України. Архів оригіналу за 14 вересня 2016.
6. Указ Президента України від 14 жовтня 2014 року № 806/2014 «Про День захисника України».
7. Віртуальний меморіал пам'яті Героїв-кропивничан, які віддали своє життя за свободу і незалежність України з початку російської агресії – «Героям Слава» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.heroes.kr.ua/?fbclid=IwAR0PFz9qnIpUNQHTEK1sV51XhWdeHeGpIqC0zK53J3QN3XTXQXYZiCXG3Os>

До того ж, керівники гуртків, у завершальних частинах своїх тематичних заходів, в якості емоційно-ілюстративного матеріалу, можуть використати текст привітального листа Захисникам і Захисницям України, який, разом із святковими сувенірами, зробленими вихованцями нашого закладу, був відправлений, через волонтерів, у зону бойових дій.

ТЕКСТ ПРИВІТАЛЬНОГО ЛИСТА:

Захисники і Захисниці –
Святої, рідної Землі!

Ваш мужній дух – з вогню і криці,
Ваш гострий меч – в міцній правиці,
Ви – у козацькому сідлі!
В скрутну, тяжку війни годину,
В саможертвній боротьбі –
Ви бережете Україну,
Щоб їй не бути у ганьбі!
Під Прапор сонячно-небесний
Ви стали в доблесні ряди,
Де Ваш обов'язок почесний –
Спаси Вітчизну от біди!
Хай Богородиця в це свято
Сповиє Вас у свій Покров,
Щоб Ви сміливо і завзято –
За Долю, Правду і Любов –
У всіх боях перемагали,
Щоб для країни мир настав,
Щоб соловейки Вам співали,
Щоб сяйним словом Вас вітав
Народ щасливої Держави,
Яку від зла Ви вберегли!
А ті, які, здобувши Слави,
В страшених битвах полягли –
У нашій пам'яті – навічно,
Й в звучанні наших вдячних слів...
Зі святом всіх, хто героїчно
Постав супроти ворогів!
(автор – Павло Чорний)

Можливо також використати й такий поетичний текст привітання українських Героїв, зачитати який може керівник, або вихованець гуртка:

Зі святом Вас вітаємо, Герої –
Захисники священної землі!
Ми впевнені, що Ваша сила зброї –
Не дасть Державі зникнути в імлі.
Ви справжні українські патріоти –
Нащадки запорізьких козаків!
Сміливо вирушаєте в походи,
Щоб зупинити лютих ворогів!
Упевнено Ви вмієте тримати

Наш Прапор – і в жару, і в заметіль!
Хто вдерсь до нас – не матиме пощади,
А з миром хто – для того – хліб і сіль!
Армійці, добровольці, ветерани –
Хто жертвує собою на війні –
Ви заслужили нашої пошани,
Як лицарі звитяжні і міцні!
Хай Божа Матір Вас благословляє!
Хай на передовій – Всевишній Бог –
Вас береже, Вам сили добавляє –
Для здобуття славетних перемог!
(автор – Павло Чорний)

Окрім того, керівники гуртків, за наявності технічних можливостей, можуть продемонструвати вихованцям фрагменти наступних відео-фільмів

1. Відео – День захисників та захисниць України – YouTube [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jcyPW3n-kM0>
2. Анімована відео презентація «1 жовтня – День Захисників та Захисниць України» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/animovana-video-prezentatsiia-1-zhovtnia-den-zakhysnykiv-ta-zakhysnyts-ukrainy-2024-852221.html>
3. Відео привітання до дня захисника Вітчизни – Всеосвіта [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jcyPW3n-kM0>
4. Спеціальний проєкт до Дня захисників і захисниць України [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jcyPW3n-kM0>
5. День захисників і захисниць України на третій рік великої війни [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jcyPW3n-kM0>

Керівники гуртків можуть не обмежуватися «інформаційними хвилинами» та провести більш розширені тематичні бесіди чи виховні години, в тому числі, запросивши на ці заходи учасників бойових дій. Для цього можливо використати наступні інформаційно-методичні джерела:

1. Добірка матеріалів та сценаріїв до Дня захисника України [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/dobirka-materialiv-do-dnya-zahisnika-ukra-ni-z-biblioteki-na-urok>

2. Матеріали до Дня захисників і захисниць України [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://naurok.com.ua/calendar/october/den-zahisnikiv-i-zahisnic-ukra-ni>
3. Методичні матеріали до Дня захисників і захисниць України [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://naurok.com.ua/calendar/october/den-zahisnikiv-i-zahisnic-ukra-ni>
4. Добірка матеріалів і сценаріїв до Дня захисників і захисниць України [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://naurok.com.ua/post/dobirka-materialiv-do-dnya-zahisnika-ukra-ni-z-biblioteki-na-urok>
5. День захисників і захисниць 2024: ідеї для уроків – Освіторія Медіа [Електронний ресурс] Режим доступу:
<https://osvitoria.media/experience/den-zahysnykiv-i-zahysnyts-2024-ideyi-dlya-uroki-v-ta-baza-suchasnogo-voyennogo-etyketu/>

Також керівники гуртків, у ході проведення тематичних заходів, можуть ужити та роз'яснити своїм вихованцям деякі актуальні для воєнного сьогодення поняття, скориставшись наступним міні-словником:

Сучасна російсько-українська війна – протистояння України російській збройній агресії, яка розпочалася 20 лютого 2014 року.

Повномасштабне вторгнення – один із періодів сучасної російсько-української війни, гостра фаза російської агресії з поширенням на всю територію України; розпочалося 24 лютого 2022 року.

Гібридна війна – війна з поєднанням конвенційної зброї, партизанської війни, тероризму, кібервійни, торгових і патентних війн, реваншистських рухів, пропаганди, порушень прав людини, злочинів проти людяності, військових навчань, переселення, узурпації, злочинної поведінки з метою створення внутрішніх протиріч і конфліктів для їх подальшого використання в досягненні політичних цілей агресії, які здобуваються звичайною війною.

Інформаційно-психологічна операція (ІПСО) – комплекс заходів, спрямованих на формування в широкої (чи цільової) аудиторії противника переконань і настроїв, які послаблюють її опірність і тим самим полегшують досягнення воєнних цілей. Зазвичай ІПСО чинять психологічний тиск на суспільство, поширюють панічні настрої та підривають довіру до державних інститутів.

Фейк – (від англ. «fake» – підробка) – спотворена або неправдива інформація (фейкова новина або публікація), канал поширення недостовірної інформації (публічна сторінка у соціальних мережах, веб-сайт тощо) або підробна сторінка певної людини в соціальних мережах (боти, тролі тощо), створена з метою ввести в оману користувача платформи.

Звітну інформацію про проведені зустрічі треба надати методичному кабінету для викладення її на веб-сайті закладу та на інших інформаційних платформах у соцмережах.

Підготував: методист Павло Чорний.